

регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31 бер. 2016 р. № 79. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16/ed20190212#n188>.

7. Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів : постанова Кабінету Міністрів України від 11 листоп. 2015 р. № 931. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/931-2015-п/ed20181117#n76>.

8. Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів : постанова Кабінету Міністрів України від 11 листоп. 2015 р. № 932. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-п/ed20181117#n63>.

9. Українські регіони визначають свої конкурентні переваги та зможуть отримати доступ до додаткового фінансування ЄС. – 2018. – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2536282-ukrainski-regioni-zalucatum-finansuvanna-z-evrosouzu-mert.html>.

10. Федяєва М. С. «Розумна» спеціалізація як інструмент трансформації національної економіки (теоретичний аспект) / М. С. Федяєва // Причорноморські економічні студії. – 2018. – Вип. 26-1. – С. 87 – 92.

11. Черепова Т. Smart-спеціалізація як новий інструмент регіональної політики / Тетяна Черепова // VEZHA [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://vezha.net.ua/economy/smart-specializaciya-yak-novij-instrument-regionalnoi-politiki/>.

12. European strategy for smart, sustainable and inclusive growth «Europe 2020». – Access mode : <http://ec.europa.eu/research/era/docs/en/investing-in-research/european-commission-europe-2020-2010.pdf>.

13. Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation (RIS3) / Smart Specialisation Platform, 2012. – 116 p. – Access mode : <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/documents/20182/84453/RIS3+Guide.pdf/fceb8c58-73a9-4863-8107-752aef77e7b4>.

14. Foray D. Smart specialization. From academic idea to political instrument, the surprising career of a concept and the difficulties involved in its implementation / D. Foray, P. A. David, B. H. Hall // MTEI-WORKING_PAPER-2011-001 – 2011. – 16 p. – Access mode : <https://pdfs.semanticscholar.org/29ad/6773ef30f362d7d3937c483003d974bc91c5.pdf>.

15. Foray D. Smart specialisation: the concept / D. Foray, P. A. David, B. H. Hall ; «Knowledge for Growth» Expert Group // Knowledge for Growth: Prospects for science, technology and innovation, Report, EUR 24047, European Union. – 2009. – 5 p. – Access mode : http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/kfg_policy_brief_no9.pdf?11111.

Наталія ГОНЧАРУК

д.держ.упр., професор, заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри державного управління та місцевого самоврядування ДРІДУ НАДУ

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

В умовах реформування державного управління, місцевого самоврядування та публічної служби модернізація системи професійного навчання публічних службовців набуває особливого значення. Професійне навчання публічних службовців розглядається як одне з першочергових завдань, без вирішення якого неможливо забезпечити ефективність публічного управління, зробити реальним входження України до спільноти європейських держав. У зв'язку з цим важливого значення набуває вивчення європейського досвіду реформування системи професійного навчання публічних службовців.

Слід зазначити, що в Україні основою для формування системи професійного навчання публічних службовців із самого початку була обрана європейська модель, за якої підготовка та підвищення кваліфікації державних та муніципальних службовців ведеться в спеціалізованих навчальних закладах. Формування системи професійного навчання публічних службовців у нашій державі розпочалося зі створення в березні 1992 р. Інституту державної служби і самоврядування при Кабінеті Міністрів України (з філіалом у м. Дніпропетровськ), який у червні 1995 р. було трансформовано в Українську академію державного управління при Президенті України (УАДУ). У 1996 р. було створено регіональні підрозділи УАДУ в Дніпропетровську, Львові, Одесі і Харкові (в 2001 р. отримали статус регіональних інститутів у складі Академії), відкрито 9 магістратур у провідних вищих навчальних закладах України для підготовки магістрів за спеціальністю «Державна служба», а також засновано 23 регіональні центри підвищення кваліфікації державних службовців та керівників державних підприємств. У 2003 р. УАДУ отримала статус національної і назву Національної академії державного управління при Президенті України (НАДУ) і є головним вищим навчальним закладом освіти, що здійснює підготовку та підвищення кваліфікації кадрів для роботи в органах публічної влади. Поряд з НАДУ та її регіональними інститутами існувала розгалужена мережа навчальних закладів для підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування [2].

Сьогодні інституційна структура системи професійного навчання

включає: замовників освітніх послуг у сфері професійного навчання; суб'єктів надання освітніх послуг у сфері професійного навчання (провайдерів); саморегульовані професійні об'єднання [4]. Зокрема, до системи професійного навчання публічних службовців входить 116 вищих навчальних закладів, які мають право на підготовку магістрів за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Ключова роль у системі професійного навчання публічних службовців належить НАДС.

Система професійного навчання публічних службовців є цілісною сукупністю взаємопов'язаних компонентів, що включає: визначення потреб у професійному навчанні; формування, розміщення і виконання державного замовлення; формування мотивації до підвищення рівня професійної компетентності; забезпечення функціонування і розвитку ринку надання освітніх послуг у сфері професійного навчання; моніторинг та оцінку якості навчання [3]. Учасники професійного навчання можуть реалізовувати своє право на професійне навчання через такі види навчання: підготовку, підвищення кваліфікації, стажування та самоосвіту [4].

Аналізуючи європейський досвід реформування системи професійного навчання публічних службовців, слід зазначити, що за багатьма показниками найближчими до України є системи підготовки публічних службовців у Франції та Польщі. У Франції існує централізована система підготовки управлінських кадрів. Зокрема, Школа національної адміністрації (ENA), була створена в 1945 р. і готує чиновників для категорії А+ (вищі кадри адміністрації). За період її діяльності відбулося понад 30 реформувань. ENA прямо підпорядкована Прем'єр-Міністрові Франції, а її директор затверджується Кабінетом Міністрів. Щорічний набір до неї складає 100 осіб, в тому числі з країн ЄС, слухачі мають статус державних службовців, а випускники потім мають 10 років відпрацювати на публічній службі або повернути кошти. Відбір абітурієнтів здійснюється лише на основі 5 письмових іспитів допуску та 6 іспитів прийому, щороку поступає 1 000 – 1 200 осіб (передбачено 60 місць для загального вступу і 40 – для внутрішнього конкурсу, який проводиться для тих, хто має стаж державної служби не менше 3 – 5 років). Навчання в ENA відбувається впродовж 24 місяців, з них 9 місяців відводиться на стажування (після вивчення кожного з трьох модулів), лекції читають посадовці високого рівня, слухачі вивчають техніку прийняття управлінських рішень, техніку ведення переговорів, управління персоналом, європейське право, регіональне управління, державне управління та ін. Всі випускники ENA, відповідно до свого рейтингу в таблиці успішності, отримують високі призначення до різних міністерств, міжнародних організацій, армії, префектур та ін. Поряд з цим у Франції в 1970 р. створена мережа із 5 інститутів регіональної адміністрації (IRA), які здійснюють підготовку чиновників для категорії А за однорічною

програмою, щорічний набір до яких складає близько 80 осіб. Крім того, підготовка публічних службовців здійснюється в університетах та близько 50 адміністративних школах (де викладачі також є практиками), а також у тренінгових центрах при міністерствах [5, с. 121 – 125; 2, с. 54].

Цікавим для нас є й досвід Польщі, де основним навчальним закладом для підготовки публічних службовців є Національна (крайова) школа публічної адміністрації (KSAP), що готує управлінську еліту. Вона була створена в 1991 р., має статус державної структури, є підпорядкованою, підзвітною і підконтрольною Прем'єр-міністрові Республіки Польща. Навчання в цій школі базується на використанні активних форм навчання та передбачає вивчення наступних предметів: економіки, менеджменту, державної політики, державного і міжнародного права та ін. Для вступників встановлено досить жорсткі вимоги: закінчена магістратура, вік до 32 років, знання однієї іноземної мови (англійської, німецької чи французької), стаж роботи в органах публічної влади. Навчання відбувається впродовж 1,5 роки, виробнича практика триває три місяці, обов'язковим є відпрацювання після закінчення школи впродовж 5 років на публічній службі. Крім того, у Польщі створено 5 Вищих шкіл публічної адміністрації (WSAP) та 55 державних вищих навчальних закладів, які працюють на некомерційних засадах [5, с. 131 – 133].

Окрім зазначеного вище, в країнах ЄС особливе значення надається також вивченню потреби у навчанні публічних службовців; мотивації навчання, зокрема самоосвіти; встановленню співвідношення форм підготовки на користь стаціонарного навчання; збільшенню часу на стажування слухачів, їх практичну підготовку; на законодавчому рівні визначено відсоток від фонду заробітної плати, який спрямовується на підвищення кваліфікації (у Франції, наприклад, він складає біля 6 %) тощо.

Таким чином, система професійного навчання публічних службовців в Україні потребує модернізації у контексті наближення до стандартів, правових та організаційних основ Європейського Союзу і передбачає роботу за такими основними напрямками: удосконалення інституційної та організаційної структури професійного навчання; оновлення навчально-методичного забезпечення; удосконалення механізмів направлення публічних службовців на навчання; створення відповідної мотиваційної системи на ґрунті коригування професійної підготовки з кар'єрним просуванням [1, с. 366 – 367].

Перспективними напрямками модернізації системи професійного навчання публічних службовців України відповідно до стандартів Європейського Союзу мають стати [5, с. 238] : удосконалення нормативно-правових основ та кадрового забезпечення системи професійного навчання публічних службовців; визначення потреб органів публічної влади та замовників; оптимізація і конкурентне формування мережі навчальних закладів, розвиток їх матеріальної та навчально-

методичної бази; впровадження нових освітніх методів та технологій, що забезпечують безперервність освіти; самоосвіта публічних службовців, зв'язок професійного навчання з плануванням кар'єри; підвищення ролі служб управління персоналом; створення цілісної системи оцінювання, контролю та моніторингу якості надання освітніх послуг.

Список використаних джерел

1. Ващенко К. О. Професійна підготовка державних службовців: теорія, методологія, практика : монографія / К. О. Ващенко. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2017. – 416 с.

2. Гончарук Н. Т. Управління керівним персоналом у сфері державної служби України: теорія та практика : Монографія. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2012. – 343 с.

3. Про схвалення Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад : розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 груд. 2017 р. № 974-р. – Режим доступу : kmu.gov.ua.

4. Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад : постанова Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2019 р. № 106. – Режим доступу : kmu.gov.ua

5. Реформування професійного навчання державних службовців в Україні: проблеми та перспективи : колект. моногр. / С. М. Серьогін, Є. І. Бородін, Н. А. Липовська, І. І. Хожило [та ін.]; за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2012. – 274 с.

Ганна ЩОЛОКОВА

к.політ.н., доцент, доцент

кафедри політології та міжнародних відносин

Вищого навчального закладу

«Університет імені Альфреда Нобеля»

СПЕЦИФІКА ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ЄС

Концепт «політична комунікація» є традиційним та, відповідно, добро розробленим в політичній науці. Проте сучасні реалії, пов'язані в тому числі із активізацією наднаціонального рівня співробітництва, актуалізують необхідність комплексного осмислення політичної комунікації в нових дослідницьких ракурсах. Так, більшість наукової

літератури щодо вказаної тематики присвячена аналізу політичної комунікації на рівні окремих держав, тобто – на національному рівні. Завдяки, в тому числі, розвитку Інтернету політична комунікація наразі легко долає національні межі, виходячи на наднаціональний рівень. Одним із очевидних прикладів практичного втілення даних тенденцій в сучасному політичному житті виступає розвиток політичної комунікації в ЄС.

З одного боку, політична комунікація – класичний елемент національної політичної системи (тобто на рівні держав). Відповідно, донесення владою політично значимої інформації до населення обумовлюється в тому числі його можливістю впливати на політичний процес через вибори. Тоді як у випадку ЄС проблема безпосереднього обрання громадянами країн-учасниць загальноєвропейських органів управління визначається цілим рядом чинників, що може слугувати предметом окремого наукового дослідження. В даному випадку доцільно обмежитися лише констатацією того факту, що це вимагає наявності європейського демосу як єдиного цілого.

З іншого боку, можливим є застосування технологічного підходу до вирішення проблеми налагодження політичної комунікації, коли доцільним є звернення, наприклад, до досвіду проведення PR-кампаній транснаціональними корпораціями, тобто до технологій донесення аудиторіям різних країн певної інформації.

Для Європейського Союзу ефективна політична комунікація має важливе практичне значення, адже пов'язана вона з існування європейської публічної сфери, яка, в свою чергу, розглядається в контексті надання можливості громадянам брати участь в обговоренні суспільно-політичних питань, зокрема загальноєвропейського рівня. В даному випадку необхідно зробити акцент на двох аспектах. По-перше, одним із найважливіших чинників розвитку демократії виступає участь громадян у прийнятті політичних рішень, що включає в себе й участь у їх обговоренні. По-друге, в умовах існування більшого рівня довіри (лояльності) громадян держав-членів ЄС до національних, а не загальноєвропейських органів управління особливої гостроти та актуальності набуває необхідність залучення громадян до процесу політичної комунікації наднаціонального рівня, що буде виступати для них джерелом надійної інформації про ЄС, що, в свою чергу, має важливе проінтеграційне значення [2, с. 74].

При аналізі політичної комунікації важливого значення набуває питання визначення суб'єктів політичної комунікації. Так, Ганжуров Ю., базуючись на виокремлених Г. Алмондом ступенях індексів участі у політиці, вказує наступні ключові суб'єкти політичної комунікації: інституціональні, соціальні та функціональні. Під першими розуміються ключові політичні інститути, під другими – індивіди та соціальні спільноти. Нарешті ЗМІ – це функціональні суб'єкти [1, с. 125].